

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

HET ONTSTAAN VAN DE REGELS VAN YORK EN ANTWERPEN 1924

Indien op eerste zicht het beginsel van de averij-grosse en de bepaling ervan voor de wetgever duidelijk schijnt te zijn : « Gemeene averij zijn de buitengewone uitgaven gemaakt en de schade vrijwillig geleden tot behoud en gemeen welzijn van schip en koopwaar » (W. v. K., II, 147), is dit echter niet het geval t.a.v. de talrijke problemen die zich in verband met deze instelling voordoen.

Er bestaat groot meningsverschil over de juridische grondslag van de omslag, d.i. de verdeling der averij-grosse over hen die deze schade of onkosten moeten dragen. Al naar gelang de theorie van de actio de in rem verso, de theorie van de belangenvereniging tussen reder en bevrachter, de theorie gesteund op het principe « ubi emolumentum ibi onus », of de contractuële theorie wordt verdedigd, zal noodzakelijkerwijze een tegenstrijdige oplossing worden aanvaard. Is de nuttige uitslag van de averij een der essentiële voorwaarden van de averij-grosse of niet? Moeten de getroffen maatregelen tot doel hebben het behoud en gemeen welzijn van schip en lading t.a.v. het dreigend gevaar of is het voldoende dat de kwestieuze maatregelen eenvoudig in het belang van de gemeenschap genomen worden? Welk is de juiste invloed van de fout van de kapitein, die aanleiding heeft gegeven tot het gevaar, waarin schip en lading verkeren? Dit zijn slechts enkele vragen, die door de auteurs verschillend worden beantwoord en die derhalve tot moeilijkheden zullen aanleiding geven, indien partijen voorafgaandelijk hieromtrent niet overeenkomen.

Het is dan ook begrijpelijk dat de belanghebbenden van talrijke landen naar een uniforme regeling gezocht hebben van deze verschillende vraagstukken.

De eerste internationale vergadering, die zich bezighield met het zoeken naar een internationale

regeling van de averij-grosse werd bijeengeroepen nadat de « National Association for the promotion of Social Science » deze idee aan de reders, de assuradeuren en de verschillende Kamer van Koophandel van Europa medegedeeld had. De oorspronkelijke gedachte was de codificatie te verwezenlijken van een internationaal zeerecht en met de averij-grosse regeling te beginnen.

« Het stelsel van de averij-grosse eist boven alles, indien men verwarring of onrechtvaardigheid wil vermijden, dat dezelfde principes door de bijzonderste maritieme naties zouden erkend worden. Welnu, zulks is thans helemaal niet het geval : de belangrijkste bepalingen zijn niet alleen verschillend in een en hetzelfde land, maar zelfs in een en dezelfde haven... » Aldus luidde de aanvang van het manifest, dat aan de gedelegeerden van de Kamers van Koophandel, van de redersverenigingen en verzekeringsmaatschappijen gericht werd. Noteren wij hier dat de Antwerpse Kamer van Koophandel door de reder Th. C. Engels en de dispacheur Ed. Van Peborgh vertegenwoordigd was.

De vergadering werd op 24 September 1860 te Glasgow gehouden onder voorzitterschap van M. Brougham en Vaux. Negen punten stonden op de dagorde der bespreking en in een inleiding wees de secretaris-generaal G. W. Hastings eens te meer op de bestaande verschillen tussen de verschillende wetgevingen, er toe leidend dat averij in het ene land als gemene en in het andere land als particuliere opgevat werd.

Bij de aanvang van de discussie rees onmiddellijk de vraag of de oplossing diende gezocht in het licht van enkele algemene beginselen ofwel van hetgeen de praktijk t.a.v. deze problemen reeds had geleerd. Het antwoord der aanwezige zaken-

lieden was, dat de « expediency » de oplossing moest helpen vinden.

Elf besluiten werden aangenomen, die zoals begrijpelijk het resultaat waren van praktische beschouwingen meer dan van theoretische opvattingen. De resolutie te dier gelegenheid gestemd door het Committee van de Lloyds getuigt van de algemene goedkeuring waarmede deze besluiten werden onthaald :

- « 1. That the thanks of this Committee be given to the several gentlemen, who at a great sacrifice of personal convenience have come from abroad to attend the Meeting at Glasgow on the subject of general average, and whom the Committee had the honor of meeting by a deputation of their body.
2. That this resolution be communicated to each of the gentlemen, and that they be assured at the same time that this Committee take a strong interest in the subject discussed at Glasgow and that they will gladly cooperate in the endeavor to carry out the very desirable object sought to be attained. »

Over deze besluiten werd in alle landen beraadslaagd en de commissie van de « National Association » werd belast de aangevatte taak voort te zetten. Niet alleen moesten de meeste gevallen van averij-grosse, doch ook sommige beginselen en het mechanisme van de omslag in een en hetzelfde document, in de vorm van een wetsontwerp, omschreven worden. Het aldus tot stand gekomen ontwerp werd aan de verschillende landen in een speciaal bijeengeroepen Conferentie te Glasgow in 1862 voorgelegd. Dit tamelijk lange document bevatte 126 artikels, waarvan het eerste een verklaring gaf van wat door : kapitein, bemanning, schip, lading, eigendom, offer, daad, offer of verlies die een averij-grosse uitmaakt, omslag van averij-grosse, buitengewoon gevaar, moest verstaan worden. Na enkele algemene bepalingen volgden dan de eigenlijke Regels betreffende de verschillende soorten van averij-grosse en de regeling daarvan.

Daar echter aan de delegaties der verschillende landen onvoldoende tijd was gelaten om van het ontwerp inzage te nemen en daarenboven de Lloyds aan de werkzaamheden van de Conferentie weigerde deel te nemen, werd besloten een nieuw comité op te richten, de « International General Average Committee » met als taak het gehele probleem opnieuw te onderzoeken en een ander congres voor te bereiden.

Intussen hadden de Belgische gedelegeerden, Th. C. Engels en Ed. Van Peborgh zelf een internationaal wetboek van de averij-grosse ontworpen. Hun projekt, dat 54 artikels telde en op het reeds gepresteerde werk van de « Association » en van de buitenlandse wetgevingen gesteund was, werd door de Conferentie van de « Association pour le progrès des Sciences sociales » (Brussel 1862) sympathiek onthaald.

De « International General Average Committee » stuurde hetzelfde jaar aan de belanghebbenden een memorie en een vragenlijst toe. Eenmaal in het bezit van de antwoorden (dertien op de veertien verdedigden het standpunt van de « Common benefit » tegen de Engelse vereiste van de « Com-

mon Safety ») en van het Belgische ontwerp van internationaal wetboek, kon het comité een « draft of bill » opstellen.

Het voorziene Congres greep plaats te York van 26 tot 28 September 1864, waarop sommige regeringen, o.m. de Belgische, zich hadden laten vertegenwoordigen, maar waaraan het Comité van de Lloyds nogmaals weigerde deel te nemen. Een elftal bepalingen onder de benaming « Regels van York » werden aangenomen. Het waren oplossingen van praktische gevallen.

Ofschoon onvolmaakt werk, zowel t.a.v. het theoretisch aspect, dat totaal ontbrak, als t.a.v. de oplossing van menigvuldige gevallen, waren de regels van York zeer nauwkeurig opgesteld en zouden zij, in de practijk, van groot nut worden. In cognossementen, charterpartijen en assurantiepolissen als een speciale clausule opgenomen « all claims for general average to be settled in conformity with the International General Average Rules, framed at York, in 1864 » werd verwacht dat zij de stof van de averij-grosse zodanig zouden beïnvloeden, dat de leemten ervan spoedig zouden opgemerkt worden, waardoor een herziening van de Regels en derhalve een verbetering van de bestaande internationale reglementering zouden worden opgedrongen.

Het « Committee », dat geen bestaansreden meer had, overhandigde de in zijn bezit zijnde documentatie aan de « National Association for the Promotion of Social Science ».

* * *

De « Association for the reform and codification of the law of nations » die in 1876 te Bremen vergaderde, besloot de Regels van York te herzien in zijn eerstvolgend congres, dat plaats greep te Antwerpen in 1877. Nogmaals was de houding van de Lloyds van Londen negatief; zij waren van mening dat het beste middel om de geschillen in zake averij-grosse te vermijden de uitschakeling van de instelling zelf was : alle averijen zouden als particuliere aangezien worden, dit uit vrees dat het domein van de averij-grosse te uitgebreid zou worden. Deze mening wordt thans nog in enkele landen verdedigd. Het is eendeels zeker, dat de instelling aan de kapitein de mogelijkheid geeft soms averij als gemene te doen doorgaan, ten einde de bevrachters er toe te dwingen in de geleden schade bij te dragen. Anderdeels blijft steeds de moeilijkheid bestaan de juiste omvang van de schade te bepalen. Deze moeilijkheden zijn evenwel minder groot dan deze die ontstaan zouden in geval de averij steeds als particuliere zou aangezien worden : men beseft wel dat zulk stelsel mogelijk is, wanneer alle averij zich zou beperken tot materiële schade. Bij zee-ongevallen gaat het echter dikwijls, indien niet altijd, om kosten die uitbetaald worden : wie zou voor deze uitgaven moeten instaan? O.i. zou de afschaffing van de instelling meer nadeel dan voordeel met zich mede brengen.

Van de redactie ener bepaling van de averij-grosse werd door het congres afgezien; een volledig stelsel kwam niet tot stand; de twaalf aangenomen regels waren in feite een tweede, ver-

beterde uitgave van de vroegere te York opgesteld en zijn gekend onder de benaming : « Regels van York en Antwerpen ».

Het bleek reeds spoedig dat sommige regels, getoetst aan de praktijk, niet al te duidelijk waren, dat hun redactie kon verbeterd worden en dat het opstel van een reeks algemene bepalingen, die de ganse instelling zouden beheersen, ten zeerste gewenst was.

Tijdens haar 14e conferentie, gehouden te Liverpool in 1890 zou de « Association for the reform and codification of the law of nations » op initiatief van de « Association of average adjusters » de zaak opnieuw onderzoeken. De Regels werden herzien, aangepast, verbeterd en vervolledigd. 13 Regels werden aanvaard, die gekend zijn als de « Regels van York en Antwerpen 1890 ». Zij brengen niet de verhoopte volmaaktheid, maar de aangenomen oplossingen getuigen reeds van een uniforme opvatting t.a.v. de instelling zelve, zodat de nog niet uitdrukkelijk voorziene gevallen in het licht van de reeds opgesomde gevallen zouden worden opgelost. In afwachting hiervan bepaalde regel 18 dat de bestaande wetgevingen de niet voorziene gevallen bleven beheersen.

In een volgend Congres, te Genua, werd besloten dat de Regels van York en Antwerpen 1890 voortaan officieel door de « Association » zouden gepatroneerd worden en dat de vroegere reglementering was afgeschaft.

In 1903 te Antwerpen werd aan de bestaande teksten een belangrijkste Regel toegevoegd betreffende de invloed van de fout van de kapitein in zake averij-grosse. Deze laatste Regel zou evenwel alleen mogen worden toegepast wanneer de partijen hieromtrent uitdrukkelijk door middel ener bijzondere verwijzingsclausule overeenkwamen.

* * *

De Conferentie die in 1914 in Den Haag zou worden gehouden had de internationale codificatie van het recht van averij-grosse ten doel, doch kon wegens de oorlogsgebeurtenissen niet doorgaan.

Het is eerst in 1924 dat te Londen een preliminaire commissie kon bijeenkomen, die van oordeel was dat de tijden niet gunstig waren om een internationale Codex te doen aanvaarden. Een hervorming van de bestaande Regels werd alleen voorgesteld. Juristen en zakenlieden vergaderden daarop in verscheidene landen, stelden ontwerpen op, die te Stockholm, in 1924, ter bespreking aan de 33e Conferentie van de « Internationale Law Association » zouden voorgelegd worden.

Een voorbereidende vergadering van de « General Average Committee » (Londen, 16 Juni 1924 van de « International Law Association » nam het Frans standpunt aan, volgens hetwelk een bepaling van de averij-grosse en een reeks algemene beginselen de nieuw op te stellen regels moesten voorafgaan.

De Engelsen waren de mening toegedaan dat de

principes niet moesten geformuleerd worden; zij hadden evenwel een ontwerp opgesteld dat op de Regels van York en Antwerpen zeker een vooruitgang betekende : vier nieuwe regels werden voorgesteld. Eens aangenomen door de voorbereidende conferentie, dat bepaling en beginselen van de averij-grosse de Regels moesten voorafgaan, zorgde een bijzondere redactiecommissie voor het opstellen van een definitief ontwerp.

Te Stockholm vergaderde de Conferentie van de « International Law Association » op 8 September 1924. Het ontwerp van het « Drafting Committee » werd besproken. Ondanks de discussies, die voorheen practisch elk akkoord hadden onmogelijk gemaakt t.a.v. de bepaling en de algemene beginselen van de averij-grosse, werden 7 bepalingen geformuleerd die de stof van de averij-grosse voortaan zouden beheersen. Deze Regels kregen elk een letter (van A tot G) terwijl de eigenlijke regels die de praktische gevallen behandelden genummerd werden van I tot XXIII. Men dacht deze Regels te noemen de « Regels van Stockholm » doch gemakkelijheidshalve werd de oude benaming « Regels van York en Antwerpen » behouden, en in plaats van 1890 noteerde men 1924.

Ofschoon deze Regels niet door alle regeringen in de respectieffelijke wetgevingen werden overgenomen, wordt er in practisch alle cognossemten naar verwezen. Het zijn dus meestal de partijen zelf die ze vrijwillig aannemen. Vergeleken met de vroegere betekent deze reglementering thans een aanzienlijke vooruitgang. De Regels behelzen het geheel van de instelling van de averij-grosse. Indien het gesteld probleem niet door een der Regels uitdrukkelijk voorzien is zullen de nationale wetgevingen niet meer hun uitwerking hebben, doch zal het probleem opgelost worden in het licht van de algemene bepalingen die in het document voorkomen.

Dit is een der grote voordelen van de Regels van York en Antwerpen 1924 en een der bijzonderste redenen van hun bijval.

Hieruit mag evenwel niet worden afgeleid dat voortaan alle mogelijke geschillen kunnen vermeden worden. Ongetwijfeld zijn er gevallen die door de uitgedrukte beginselen niet automatisch kunnen opgelost worden. Rechtsleer en rechtspraak vervullen dan hun belangrijke rol. Doch in het algemeen geven de Regels van York en Antwerpen 1924 aan de reders, assuradeuren en juristen voldoening, en het enkele feit dat een internationaal akkoord tot stand kwam is verheugend en moet de mensen van goede wil aanmoedigen in die richting verder te werken, ten einde door internationale verdragen, ook ten opzichte van particuliere verhoudingen en belangen, de banden tussen de volkeren, — die geschillen vermijden en tot het vredesbehoud bijdragen —, immer vaster aaneen te smeden.

Mr Lionel TRICOT.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 15 April 1948.

Eerste voorzitter : M. Soenens.
Raadsheer-verslaggever : M. Fontaine.
Advocaat-generaal : M. Colard.

Eigenrichting. — Weghaling met geweld van een beweerd wederrechtelijk ontnomen voorwerp. — Sanctie.

Wie een voorwerp, waarvan hij beweert, dat het hem wederrechtelijk ontnomen is, op eigen gezag en met geweld bij de bezitter gaat weghalen, verliest door deze feitelijkheid het recht om zijn beweerd eigendomsrecht te doen gelden.

Van Doorsseleere t/ Stremersch.

Gelet op het bestreden arrest op 10 Juli 1946 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het eerste middel, schending van artikelen 1317, 1319, 1320, 1322 en 1134 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet, doordat het bestreden arrest verklaart dat appellant de bescherming van artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek niet mocht genieten als wanneer deze partij die rechtsregel nooit heeft ingeroepen en, in zijn besluiten, deze zelfs uitdrukkelijk als rechtsmiddel tot staven van zijn recht heeft verworpen;

Overwegende dat verweerder aanlegger voor de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde heeft gedagvaard tot teruggave van een varken waarvan het bezit hem wederrechtelijk werd ontnomen door de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie, en dat hij bij verweerder, in afwezigheid van deze, op 26 September 1944, met geweld is gaan wegnemen; dat de Rechtbank, bij vonnis dd. 24 Augustus 1945, aanlegger heeft veroordeeld tot de teruggave van het dier aan verweerder, en bij gebrek daaraan, tot het betalen van 5.000 frank schadevergoeding aan verweerder; dat het Hof van Beroep te Gent gezegd vonnis heeft bekrachtigd, de som echter, welke aanlegger gehouden was aan verweerder bij gebrek het dier terug te geven te betalen, op 10.000 frank brengende;

Overwegende dat het bestreden arrest zich niet er bij beperkt de veroordeling van aanlegger op artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek te steunen krachtens hetwelk het bezit als titel geldt; dat het daarenboven verklaart dat aanlegger zichzelf geen recht mocht doen, dat hij verweerder vóór het gerecht moest dagen ten einde hem te doen veroordelen tot de gebeurlijke teruggave van het dier:

Wat het eerste onderdeel van het middel betreft:

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat aanlegger die weg niet heeft gevolgd, dat het impliciet beslist dat hij, door het niet gedaan te hebben, zichzelf van het recht heeft beroofd zijn zagezegd eigendomsrecht te doen gelden;

Overwegende dat het middel, in zijn eerste onderdeel dus in feite mist en niet kan aangenomen worden;

Wat het tweede onderdeel van het middel betreft:

Overwegende dat aanlegger aan het arrest verwijt dat het artikel 97 der Grondwet heeft geschonden; dat uit de samenhang van de voorziening en uit haar uiteenzetting blijkt dat aanlegger aan het arrest verwijt dat het geen antwoord heeft gegeven op het middel ingeroepen om te bewijzen dat hij eigenaar was van het dier omdat het hem wederrechtelijk was ontnomen geweest door de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie; dat de draagwijdte van het middel klaar blijkt en niet kan verworpen worden wegens gebrek aan nauwkeurigheid;

Overwegende dat het arrest zoals hierboven is gezegd, verklaart dat aanlegger, door de weg niet te volgen welke zich opdrong om terug in het bezit te komen van het dier, zich van het recht had beroofd het zagezegd eigendomsrecht erop te doen gelden en alzo het aangevoerd middel beantwoordt; waaruit volgt dat het in het tweede onderdeel van het middel gedaan verwijt eveneens in feite mist en niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel: schending van artikel 4 van de wet van 25 Maart 1876 op de bevoegdheid en van artikelen 2279, 2228 tot en met 2234 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest, zonder het eigendomsrecht over de zaak ingeroepen te beoordelen, beslist heeft dat het dier, om reden dat het door geweld of feitelijkheid aan de geïntimeerde ontnomen werd, zonder meer aan deze laatste diende teruggeven, als wanneer de bescherming ener bezitvordering de reïntegrande niet wordt verleend aan de bezitter van een roerend goed;

Overwegende dat aanlegger aan het arrest verwijt dat het enkel uitspraak heeft gedaan over het bezit dan wanneer het geschil over het eigendom ging;

Overwegende dat het vonnis a quo, ingeval het dier niet wordt teruggegeven aan verweerder, een som toekent van 5.000 frank na de argumenten te hebben weerlegd waarop aanlegger zijn zagezegde eigendom steunde; dat het vonnis onbetwistbaar uitspraak heeft gedaan over het eigendom;

Overwegende dat het bestreden arrest die som op 10.000 frank heeft gebracht; dat, zo het niet uitdrukkelijk uitspraak doet bij overneming van de redenen van de eerste rechter, het nochtans vast staat dat het de veroordeling tot het betalen van 10.000 frank op geen andere reden steunt dan deze van het vonnis a quo; dat het dus buiten kijf staat, dat het bestreden arrest, zowel als het vonnis a quo uitspraak heeft gedaan over het eigendom; dat het middel in feite mist en niet kan aangenomen worden;

Om die redenen:

Verwerpt de verziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en tot de vergoeding van 150 frank jegens verweerder.

NOOT: Ofschoon de eigenrichting niet uitdrukkelijk door een wetsbepaling verboden is, lijdt het geen twijfel, dat

eigenrichting in de huidige maatschappij in beginsel niet geoorloofd is. (Vgl. o.m. Van Bauwel, Handboek van het burgerlijk Procesrecht, blz. 2 e.v.; Star Busmann, hoofdstukken van Burgerlijke Rechtsvordering, I, nrs 8 e.v.). De juistheid van de stelling, die in de bovenstaande beslissing is aangenomen, nl. dat men zijn recht verliest door zichzelf recht te doen, moet echter in twijfel worden getrokken. Het lijkt veel meer, dat in ons rechtstelsel een algemene en rechtstreekse sanctie op het overtreden van het verbod van eigenrichting niet bestaat. Naast het feit, dat sommige vormen van eigenrichting geoorloofd en door de wetgever zelfs voorzien zijn (Zie b.v. art. 37 in fine van de wet van 7 October 1886), zou kunnen gesteld worden, dat de eigenrichting in de praktijk slechts onrechtstreeks gesanctioneerd wordt, nl. wanneer tegen een anders persoon of goed feitelijkheden begaan of dwangmiddelen aangewend worden. Wie op deze wijze zijn recht handhaaft of zich zelf recht verschafft, pleegt immers daardoor een onrechtmatige daad of een strafbaar feit. Wij geven er ons rekenschap van, dat het aangeraakte probleem daarmee niet is opgelost; het gesteld te hebben moet evenwel thans volstaan.

KRIJGSHOF TE BRUSSEL

2e Nederlandse Kamer — 27 Mei 1948.

Voorzitter-verslaggever: M. Gaeremynck.

Subst. auditeur-generaal: M. Schuermans.

Pleiters: Mrs. J. Basyn, L. Logelain, R. Victor,
F. Van der Elst.

1. Misdrijven tegen de uitwendige veiligheid van de staat. — Politieke en administratieve collaboratie.
2. Hoger beroep (in strafzaken). — Tegen voorbereidend vonnis slechts ontvankelijk na eindvonnis.
3. Militaire strafvordering. — Wijze van aantekening der getuigenverklaringen voor het militair gerechtshof.

1. a. — De verdachte heeft 's vijands politiek met kwaad opzet en wetens gediend alleen reeds door in de onder zijn toezicht staande leidende personen te benoemen, die hij wist de nieuwe orde te zijn toegedaan, orde waarvan hem de antivaderlandse en pro-Duitse politiek niet onbekend was.

De omstandigheid, dat de verdachte voorafgaandelijk aan personen van onbesproken gedrag een benoeming heeft aangeboden bewijst nog niet, dat het noodzakelijk was in talrijke gevallen nieuwe orde-gezinde personen te benoemen.

- b. — De eenmaking der grote agglomeraties is een vervorming van wettelijke instellingen of inrichtingen, daar het territorium van een gemeente een wettelijke inrichting uitmaakt vermits de grenzen van een gemeente slechts overeenkomstig art. 3 van de grondwet door een wet kunnen gewijzigd worden. Op deze vervorming is art. 118bis S.W. toepasselijk wanneer zij door de vijand werd gedaan, d.w.z. door hem bevolen of beraamd.

Voor de strafbaarheid van medewerking aan het vervormen van wettelijke instellingen door de vijand is kwaad opzet niet vereist; het is voldoende, dat het feit vrijwillig en wetens werd begaan.

- c. — De verdachte heeft de politiek van de vijand gediend door de gedragingen van zijn ondergeschikten (in de consultatieve commissie voor onderwijs-aangelegenheden) gekend en aangenomen te hebben, en het niet blijkt dat hij enige maatregel getroffen heeft om aan deze gedragingen een einde te stellen of om de plichtigen te straffen.

- d. — De verdachte heeft de politiek van de vijand gediend door de in de Vrijwillige Arbeidsdienst heersende nationaal-socialistische geest niet ernstig bekampt te hebben; het feit de leider van deze dienst bestreden te hebben bewijst niet, dat deze strijd

gevoerd werd met het enig inzicht de belangen van de bevolking tegen het nationaalsocialisme te verdedigen.

- e. — De verdachte is niet strafbaar voor de oprichting van en de benoemingen in het commissariaat-generaal voor lichamelijke opvoeding en sport, daar het niet voldoende bewezen is, dat hij persoonlijk in deze aangelegenheid een activiteit heeft nagestreefd om de politiek van de vijand te dienen.

- f. — De oprichting van de orde der geneesheren bij besluit van 26 November 1941 is strafbaar. Het besluit van oprichting betekent de ontkenning van de beginselen die de wetgever in 1938 hebben geleid, legt aan het geneeskundig corps een autoritaire regeling op, die strijdig is met de organisatie van de vrije beroepen in dit land terwijl ook verschillende beschikkingen van het besluit met de wet van 1938 in strijd zijn. De oprichting van deze orde is een vervorming van wettelijke inrichtingen, daar de orde, ingesteld door de wet van 1938, een wettelijke inrichting is. Voor de toepassing van art. 118bis S.W. volstaat het, dat de vervorming door de vijand beraamd of bevolen werd en dat de medewerking er aan vrijwillig en wetens verleend werd. De druk door de bezetter uitgeoefend bewijst zijn inmenging.

- g. — De verdachte heeft 's vijands politiek gediend door politiecommissarissen en adjunct-commissarissen tegen het advies in van de rechterlijke overheid te benoemen, door aan nieuwe orde-gezinde personen de leiding toe te vertrouwen van enkele der opgerichte politiescholen (waarvan de oprichting niet af te keuren valt), door nieuwe orde-gezinde kandidaten in de landelijke politie alsmede in de boerenwacht met akkoord van de N.L.V.C. te benoemen evenals door de politiediensten te centraliseren, waardoor het toezicht van de vijand vergemakkelijkt werd.

- h. — De benoeming van en het toevertrouwen van belangrijke opdrachten aan officieren, die te Lükenwalde een belofte hebben ondertekend, zou slechts kunnen worden aanvaard indien de verdachte hun een nieuwe eed van getrouwheid of een belijdenis van afstand had doen afleggen.

De inrichting der rijkswacht is geschied in tegenstrijd met de bepalingen van art. 118bis S.W. daar het niet blijkt dat de gedragingen van verdachte gerechtvaardigd zijn door de moeilijkheden, die hij vanwege de bezetter te bekampen had.

- i. — De verdachte heeft 's vijands politiek gediend door aan de gowverneurs voor te schrijven rechtstreeks mede te werken aan de toepassing der Duitse ordonnantie van 6 Maart 1942, waarbij de verplichte arbeid in België werd ingesteld. Tegenover het verzet van verdachte tegen de eis van de bezetter medewerking te verlenen bij de aanhoudingen ter gelegenheid van de uitvoering der ordonnantie van 6 October 1942 betreffende de verplichte arbeid in Duitsland, staan zijn onderrichtingen aan de gowverneur Leroy betreffende een « soepele » medewerking.

- j. — De verdachte heeft de politiek van de vijand gediend door de manier, waarop hij de handhaving der orde heeft geregeld nl. door geen onderscheid te maken in de bestrijding van het banditisme tussen de aanslagen van gewoon banditisme en die met een vaderlands doel en door geweten te hebben, dat zekere diensten (stafcompagnie en dienst van toezicht) vaderlandse weerstandsorganisaties hebben opgespoord en verontrust. Op de bewering als zouden de andere secretarissen-generaal en de rechterlijke overheid zich in dezelfde moeilijkheden hebben bevonden kan, bij gebrek aan bewijslevering niet

worden ingegaan en is bovendien in de aanhangige zaak zonder betekenis.

2. *Tegen een voorbereidend vonnis in strafzaken kan slechts hoger beroep worden ingesteld na het eindvonnis, overeenkomstig de ook in strafzaken toepasselijke artt. 451 en 452 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.*
3. *De verklaringen van de getuigen, die voor het militair gerechtshof verschijnen, worden op het proces-verbaal der terechtzitting slechts aangetekend wanneer het militair gerechtshof dit noodzakelijk acht.*

O. M. en Belgische staat t/ Romsée.

Aangezien het uit de stukken der rechtspleging ten laste van Romsée ingesteld en uit de debatten voor het Krijgshof is gebleken, dat beroeper vooreerst aangesteld te worden op 31 Maart 1941 tot Secretaris-Generaal van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid voorgesteld werd door V.N.V. als kandidaat voor het Secretariaat-Generaal van Justitie (stukken 6 en 11, B 2 A farde 2) en dat de Militaire Bevelhebber bij de Secretarissen-Generaal heeft aangedrongen om Romsée aan te stellen als Secretaris-Generaal van Justitie (B 2 A, F 2, stuk 3);

Dat de Secretarissen Generaal zich eerst akkoord verklaarden nopens de kandidatuur van Romsée als Secretaris-Generaal van Binnenlandse Zaken nadat de Heer Schuind als Secretaris-Generaal van Justitie werd aangenomen. Dat de inmenging van het V.N.V. en van de bezetter in zijn benoeming aldus vaststaat.

Aangezien Romsée die lid was van de Raad van Leiding van het V.N.V. voor het uitbreken van de oorlog het werkdadig gebleven is tot zijn benoeming als Gouverneur der Provincie Limburg (17 Augustus 1940), dat hij beweert dat hij alsdan zou aangezien geweest zijn als tijdelijk geschorst totdat hij bij zijn benoeming als Secretaris-Generaal van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid zijn ontslag als lid van de Raad van Leiding van het V.N.V. zou hebben genomen;

Overwegende dat hij heeft bekend, dat na dit ontslag hij steeds in voeling bleef met de leiders van het V.N.V.;

Dat het blijkt uit het verslag opgesteld bij de opening van het testament van Staf Declercq op 23 Oktober 1942 hij voorkomt als lid van den Raad van Leiding van V.N.V. (B 1, F 12, K 7 - stuk 1 en 2);

Dat zijne aanwezigheid aan menigvuldige plechtigheden door het V.N.V. en andere Duitsgezinde organismen op touw gezet, zoals namelijk de Begrafenis van Staf Declercq en de opening van dezes testament, de herdenking op 28 Mei 1942 van de Vlaamse gesneuvelden op het oostfront, de herdenking gehouden door het V.N.V. in het Paleis van Schone Kunsten op 25 Januari 1943 waar beroeper spreekt over Tollenaere, zijn aanwezigheid in Februari 1942 op de plechtige opening der Duitse boekententoonstelling in bijzijn van Generaal von Falkenhausen en zijn aanwezigheid op de begrafenis van Collin, ten overvloede bewijzen dat in tegenstelling met wat hij ter zitting beweerde, hij zich

op 31 Maart 1941 niet heeft afgescheurd van het V.N.V. maar integendeel gedurende de jaren van 1940 tot 1944 openbaar blijken heeft gegeven van zijn getrouwheid aan de nieuw-ordegezinde organismen;

Aangezien het bewezen is gebleven dat hij in Juni 1940 samen met Senator Van Dieren tot de Belgische rechterlijke overheid een aanklacht richtte tegen de heren Voorzitters van Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat en de Heer Auditeur-Generaal, aanklacht die in de pers verscheen;

Aangezien beroeper als Secretaris-Generaal zijn kabinet heeft ingericht in het teken van de nieuwe orde, dat het Vlaams kabinet werd samengesteld uit personen die lid waren van het V.N.V. en minstens twee ervan een leidende rol in de partij vervulden.

Dat het Waals kabinet werd samengesteld na bespreking en in overeenkomst met Degrelle;

Overwegende dat beroeper met medewerking van zijn kabinet in de talrijke benoemeningen die hij deed, de politiek der nieuwe-orde-partijen heeft gediend;

Dat zoals hierna nader zal worden bepaald in de diensten die van het Min. van Binnenlandse Zaken afhingen hij in het algemeen vooraanstaande nieuwe-ordegezinden aan de leiding dezer diensten aanstelde;

Overwegende dat wat betreft de benoemeningen van burgemeesters en schepenen het blijkt uit het verslag van de politie (B 2 b, F 13, K E - stuk 20) dat op 649 benoemeningen van burgemeesters er 448 waren die uitgesproken V.N.V.-ers waren;

Dat het vaststaat dat in vele gevallen de benoemeningen van nieuwe-ordegezinden uitsluitend gesteund waren op hunne politieke overtuigingen (2 B, F A, B, C, D);

Dat in enkele gevallen hij personen heeft benoemd die, buiten het feit, dat zij nieuwe-ordegezind waren, dienden aangezien als onwaardig het ambt van burgemeester waar te nemen; dat te Bernissart een burgemeester die Feldgendarm was geweest werd benoemd en behouden niettegenstaande het verzet van de rechterlijke overheid (B 2, B, F, E, K 2);

Dat niettegenstaande beroeper door Generaal Keyaerts verwittigd was geweest, dat een Belgisch officier in de veldtocht 1940 zijn post zou hebben verlaten met het gevolg dat de eenheid onder zijn bevel was gevangen genomen geweest, beroeper het toch mogelijk heeft geacht deze officier, die Rexist was, als burgemeester te Visé aan te stellen (zelfde bundel F, E, K 2);

Overwegende dat beroeper die de benoemeningen deed op de hoogte was van de gezindheid van de kandidaten, dat uit het onderzoek is gebleken dat benevens het bestuurlijk onderzoek ook vertrouwelijke verslagen werden ingediend nopens de politieke overtuiging der kandidaten, dat deze vertrouwelijke verslagen voor de bevrijding werden uit de bundels verwijderd (zie verklaringen Famaye, Aerts en de Gebr. Wagemans B 2A, F4, K13 stuk 1, 17, 18 en 19);

Dat zo hij in zeer uitzonderlijke gevallen voorafgaandelijk aan onbesproken personen een benoeming heeft aangeboden, dit de noodzakelijkheid niet

bewijst in zovele gevallen nieuwe-ordegezinde ambtenaren te benoemen;

Overwegende dat hij te vergeefs inroept dat hij persoonlijk niet kan verantwoordelijk gesteld worden voor de laakbare gedragingen van zijne door hem aangestelde ondergeschikten om dat deze ambten zouden gehandeld hebben in strijd met de door hem gegeven onderrichtingen;

Aangezien het feit zelf van dergelijke personen te benoemen, afgezien van hun latere bedrijvigheid het voor de Belgische bevolking een verderfelijk voorbeeld was van aard velen te doen geloven dat het niet laakbaar was zich bij de nieuwe-ordepactijen aan te sluiten, daar de Secr. Generaal van Binnenlandse Zaken zelf, door zijne benoemingen, de overtuiging gaf, dat de leden van de nieuwe-ordepactijen zijn volle vertrouwen genoten en waardig waren de leidende rollen in het bestuur te vervullen;

Overwegende dat door het feit zelf van de leidendeposten van diensten onder zijn toezicht personen aan te stellen, die hij wist aangeworven te zijn aan de nieuwe orde, waarvan de anti-vaderlandse en pro-Duitse politiek hem niet onbekend was, betichte voor 28 Januari 1943 met kwaad opzet en na 28 Januari 1943 wetens 's vijands politiek heeft gediend;

Overwegende dat beroeper in de loop van 1942 de grote agglomeraties heeft opgericht, te weten te Antwerpen, Gent, La Louvière, Charleroi, Brussel, Brugge, Luik, Eekloo, Deinze en Izegem;

Overwegende dat deze politieke omvorming is tot stand gekomen binst de bezetting op initiatief van Dr. Delius, Ober-Burgemeester te Antwerpen, en dat deze reeds in zijn omzendbrieven gericht aan de randgemeenten der stad Antwerpen, de aandacht der gemeentebesturen vestigde op het groot belang dat het Duitse Militaire bestuur stelde in de schepping der grote agglomeraties. (Dossier Borginon D 3 K2 stuk 1);

Overwegende dat Generaal Reeder der Militär-Verwaltung reeds op 27 Januari 1941 aan de Secr. Generaal van Binnenlandse Zaken schreef, dat de Militär-Verwaltung het met Delius eens was en dat dit voorstel moet doorgewerkt worden;

Dat op 15 Januari 1943 zelfde Generaal Reeder in een onderhoud met Secr. Generaal Schuind en Leemans verklaarde, dat het praktisch en politiek belang der grootsteden veruit het juridisch aspect van de vraag overtreft (Dossier Borginon B1 F21 - stuk 3);

Dat om het verzet van de rechtsmacht te boeien de bezetter de ordonnantie trof van 26 Januari 1943, bevelende dat de besluiten betreffende de grote agglomeraties zullen worden toegepast;

Overwegende dat er geen noodzakelijkheid bestond de grote agglomeraties gedurende de bezetting tot stand te brengen; dat zijn voorgangers, de heren Secretarissen-Generaal Vossen en Adam, en ook zijne diensten van die noodzakelijkheid niet overtuigd waren;

Dat de heer Mast in een nota aan Romsee gericht het gemis aan noodzakelijkheid klaar in het daglicht stelt (algemeen dossier F3 K5); dat meerdere burgemeesters der randgemeenten van Antwerpen ver-

klaren, dat er geen noodzakelijkheid bestond; dat zijn collega's Leemans en De Winter in het onderzoek verklaringen aflegden in denzelfden zin (dossier Borginon B1 F24 - stuk 1 en 3);

Overwegende dat het Krijgshof alleenlijk bevoegd is om kennis te nemen van die zaak die hem onderworpen is, dat omstandigheden die andere zaken betreffen hem niet gekend zijn;

Overwegende dat de eenmaking der grote agglomeraties de vervorming daarstelt van wettelijke instellingen of inrichtingen, dat de grenzen der gemeente slechts door een wet kunnen gewijzigd worden (art. 3 der grondwet), dat hieruit spruit dat de grond der gemeente een wettelijke inrichting uitmaakt;

Dat de toestand geschapen door het afschaffen van gemeenten en het inrichten van een agglomeratie bestaande uit de versmelting van verscheidene gemeenten voor gevolg heeft gehad de afzetting van schepenen overeenkomstig de wet aangeduid; het ontslag van schepenen die aan de hervorming geen deel wilden maken, en de benoeming van nieuwe schepenen waarvan de benoemingen aan de vereisten niet voldeden, wat de gelegenheid gaf aanhangers der nieuwe orde aan het bewind te brengen (arrest Krijgshof 8-2-46 inzake Borginon);

Overwegende dat deze eenmaking het werk is geweest van de vijand, dat art. 118 bis van het Strafwetboek toepasselijk is inzake hervorming van wettelijke organisaties of instellingen, wanneer ze geschiedt door de vijand, d.w.z. dat ze werd bevolen of beraamd door de vijand;

Dat ze door de vijand werden bevolen wanneer de wettelijkheid van de door de bezetter genomen besluiten, door de Hoven en Rechtbanken betwist zijn, de bezetter een ordonnantie heeft genomen om er de uitvoering van te verzekeren (Dautricourt, La Trahison, n° 390-391 en 437);

Dat de besluiten betreffende de grote agglomeraties door beroeper getroffen onwettelijk werden verklaard, en de bevoegdheid van de secretaris-generaal te buiten gaande (arrest Verbrekingshof, 1-2-1943);

Dat dienvolgens de bezetter de verordening van 26-2-1934 heeft genomen de betwiste besluiten opdringende;

Overwegende dat om de medewerking aan het vervormen van wettelijke instellingen strafbaar te maken, het voldoende is, dat de misdaad vrijwillig en wetens gepleegd werd en het kwaad opzet zelfs vóór 29 Januari 1943 niet vereist is (Verbr. Hof, 3-3-1924, Pas. 1924, I, 231);

Overwegende dat door het besluit van 28 Mei 1941 beroeper de bevoegdheid der gemeenteraden door de bezetter afgeschaft, aan de schepencolleges heeft overgedragen, maar beslist heeft dat o.m. de benoeming en afzetting van leraars en onderwijzers van het gemeentelijk onderwijs aan de bevoegdheid van het schepencollege zou onttrokken worden, en om aan dit van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te worden gevoegd;

Overwegende dat door besluit van 12 Oogst 1942 beroeper een tijdelijke consultatieve commissie voor onderwijsaangelegenheden heeft ingesteld, gelast de

secretaris-generaal nopens de benoemingen en afzettingen in te lichten;

Overwegende dat beroeper aan het hoofd der tijdelijke consultatieve commissie heeft benoemd de genaamde Strauwen, wiens nieuwe-ordegedachten gekend waren;

Overwegende dat de activiteit van deze commissie op nieuwe orde gesteund was, dat voor de benoemingen van onderwijzers ook naar de politieke mening van de kandidaten werd gevoerd, en dat deze vertrouwelijke inlichtingen na de benoeming uit de bundels werden verwijderd (verklaring De Graeve Marie, dossier 4 F9, stuk 2, 3 en 4, en Coene, stuk 6);

Overwegende dat Strauwen in zijn briefwisseling met schepen Van Roosbroeck betreffende de benoemingen voor het Athenaeum van Antwerpen schrijft, dat onvolkse en anglofiele kandidaten door de commissie stelselmatig werden geweerd (doss. 4 F5, stuk 31);

Dat hij de secretaris-generaal in een nota van 26 Januari 1942 op de hoogte stelt van zijn onderhandelingen met Van Roosbroeck;

Aangezien het beleid van de consultatieve commissie voor gevolg heeft gehad, dat in menige gemeente nieuwe scholen werden opgericht om de leerlingen aldus te onttrekken aan het verderfelijke onderwijs van de nieuwe-ordegezinde onderwijzers, dat Strauwen dientengevolge aan Romsée het voorstel doet het besluit te nemen om te verbieden dat de kinderen gedurende het schooljaar van school zouden veranderen, omdat, zo schrijft Strauwen, de volledige vrijheid de verdeeldheid der schooljeugd en de politieke zwendelarij van kwaadwilligen in de hand werkt (D4 F 5, doc. 2, stuk 29 en 30);

Overwegende dat uiteindelijk de bezetter een ordonnantie trof de 13 Augustus 1942, waarbij de vrije scholen opgericht of heropend sinds Januari 1942 aan zijn voorafgaandelijke goedkeuring dienden te worden onderworpen;

Overwegende dat het aldus vaststaat, dat betichte kennis had van de politieke oriëntatie in de zin der nieuwe orde van de consultatieve commissie en hij zich aldus rekenschap moest geven dat zijn officiële onderrichtingen door zijn aangestelden overtreden waren, dat het echter niet blijkt dat hij enige maatregel zou hebben getroffen om aan deze toestand te verhelpen of de plichtigen te straffen;

Aangezien hij dus moet verantwoordelijk gesteld worden voor de gedragingen van zijn ondergeschikten, die hij gekend en aangenomen heeft;

Dat de bezetter ontegensprekelijk een groot belang bij had, de Belgische jeugd te zien opvoeden in de geest der nieuwe ordegedachten, en dat met deze politiek te bevoordelen de betichte met kwaad opzet vóór 29 Januari 1943 en wetens na 29 Januari 1943 de politiek van de vijand in de hand heeft gewerkt;

Aangezien beroeper noch in de schepping der vrijwillige arbeidsdiensten, noch aan de benoeming van Van Thillo aan het hoofd van de V.A.V.V. enige verantwoordelijkheid draagt; dat deze diensten op 12 Augustus 1941 overgebracht werden naar het Departement van Binnenlandse Zaken;

Overwegende dat de Service Volontaire de Travail

wallon, zolang hij onder leiding stond van Bauchau, aan alle critiek ontsnapt, dat Bauchau zich hevig heeft verzet tegen de aanwerving in de S.V.T.W. van de Rexisten; dat na de verdwijning van Bauchau de 15 Mei 1943 uit de S.V.T.W. Waalse legionnaires in dienst werden opgenomen, waaronder de beruchte Pevenasse;

Dat beroeper tevens als bijgevoegd diensthoofd van de S.V.T.W. de genaamde Closset, Belgisch officier, die in het Duits leger aan het Oostfront had gestreden, aanstelde niettegenstaande het hevig verzet van secretaris-generaal Plisnier en andere secretarissen-generaal (verslag comité S. G., 9 Juli 1943, B5 F3, stuk 8);

Dat te dier gelegenheid beroeper de verdediging van Closset op zich nam;

Overwegende dat in de Vrijwillige Arbeidsdienst voor Vlaanderen onder leiding van Van Thillo de nationaalsocialistische geest heerste; overwegende dat op 24 Augustus 1941 beroeper een departementale dienst van toezicht heeft opgericht en als directeur van deze dienst aanstelde Van Bouwel, opvolgenlijk afdelingsleider en gewestleider van V.N.V. en tevens stormleider van de Zwarte Brigade;

Overwegende dat beroeper de bestuurder Van Thillo hevig heeft bekampt en hem heeft afgesteld, dat het echter niet bewezen is dat beroeper deze strijd zou hebben gevoerd tegen Van Thillo met het enig inzicht de belangen van de bevolking tegen het nationaalsocialisme te verdedigen;

Overwegende dat minstens in 1942 Romsée partij-ganger was van de instelling van de verplichte arbeidsdienst, zoals blijkt uit het schrijven van 24 April 1942 van de Oberarbeitsleiter aan beroeper, en waaruit blijkt dat Romsée het voorstel had gedaan de kandidaten rijkswachters verplichtend op te roepen en ze ter beschikking te stellen van de vrijwillige arbeidsdienst;

Overwegende dat beroeper uit het feit dat 80 % der manschappen ontslag hebben genomen van de vrijwillige arbeidsdiensten, wanneer deze in Maart 1944 onder het rechtstreeks toezicht van de bezetter werden gesteld, afleidt dat de nationaalsocialistische geest in de vrijwillige arbeidsdiensten niet aanwezig was; dat er nochtans dient rekening gehouden met de datum waarop dit feit zich voordeed, zijnde enkele maanden voor de bevrijding, en de overwinning der geallieerden, die op dit ogenblik niet meer twijfelachtig was, dat hierdoor het argument alle bewijskracht verliest;

Dat aldus het bestreden vonnis op dit punt dient bekrachtigd te worden;

Aangezien door besluit van 15 Juni 1942 beroeper een commissariaat-generaal voor lichamelijke opvoeding en sport heeft ingericht;

Overwegende dat het blijkt zowel uit het advies van de raad van wetgeving als uit de besprekingen in het comité der secretarissen-generaal dat dit besluit noch dringend noch noodzakelijk was (B6A, F3, F5, stuk 1, 3 en 5);

Overwegende dat eens te meer aan de leiding van dit commissariaat door besluit van 8 Juli 1943, uitgesproken nieuwe-ordegezinde personen werden aangesteld, namelijk P. Daye, rexist; Guillierme,

V.N.V.-er; Dupont, rexist, en algemene secretaris Mauquoi, rexist;

Overwegende dat ten ontlaste van beroeper dient aangestipt dat vooraleer P. Daye te benoemen hij beroep had gedaan op onbesproken kandidaten, die weigerden het ambt van commissaris-generaal aan te nemen;

Overwegende dat die benoemingen in alle welkenkende middens en in het bijzonder bij het Belgisch Olympisch Comité zulkdanige opstand teweeg brachten, dat de strijd voor gevolg had dat de bedrijvigheid van het commissariaat-generaal in werkelijkheid onbeduidend werd;

Overwegende dat het echter niet voldoende bewezen is, dat betichte persoonlijk in deze activiteit zou nagestreefd hebben de politiek van de vijand te dienen;

Overwegende dat het niet te betwisten valt dat het A.V.G.V. gebruik heeft gemaakt van de bezetting om de strijd in te zetten tegen de F.M.G. om in het Vlaams gedeelte van het land de meerderheid te bekomen;

Overwegende dat de benoeming van Libbrecht als directeur-generaal van Volksgezondheid door de bezetter werd opgedrongen aan secretaris-generaal Vossen (bundel 7 F9, stuk 28bis);

Overwegende dat de bezetter de oprichting der orde van de geneesheren heeft verlangd, dat namelijk reeds op 13 December 1940 Reeder schrijft aan de secretaris-generaal van Volksgezondheid, dat een verplichte eenheidsorganisatie der geneeskundige beroepen dringend tot stand is te brengen (B7, F3, KB., stuk 2), en de bezetter op 28 Mei 1941 aandringt en zijn klage doet, na één jaar niets tot stand is gekomen (B7, F3, KB., stuk 2D);

Overwegende dat beroeper ook de leiding der orde toevertrouwde aan nieuwe-ordegezinde personen; overwegende dat betichte in zijn besluiten aanvoert dat :

- a) het besluit van 26 November 1941 de wet van 25 Juli 1938 niet zou hebben vervormd;
- b) dat het besluit van 26 November 1941 geen vervorming daargestelt van een instelling door artikel 118bis van de Strafwet beschermd;
- c) dat de hervorming niet is geschied door de vijand, zoals door artikel 118bis van het Strafwetboek vereist;

a) Overwegende dat het besluit van 26 November 1941 de wet van 25 Juli 1938 hervormt;

Dat de nieuwe orde der geneesheren door besluit van Romsée tot stand gekomen, de ontkenning is der beginselen door dewelke de wetgever van 1938 zich heeft laten leiden (arrest Schuind, 20-10-47);

Dat bedoeld besluit aan het geneeskundig beroep een autoritaire regeling opgelegd heeft, die strijdig is met de organisatie van vrije beroepen in het land;

dat daarenboven meerdere beschikkingen van het besluit van 1941 tegenstrijdig zijn met de wet van 1938, namelijk betreffende de vrije vaststelling der lonen, de vraagstukken die tot het syndikaal gebied behoren, en die vreemd moesten blijven aan de bevoegdheid der orde;

b) Overwegende dat artikel 118bis van het Strafwetboek niet alleen spreekt van Belgische instel-

lingen maar ook van wettelijke inrichtingen, dat de orde der geneesheren ingesteld door de wet van 1938 wel een wettelijke instelling is (arrest Schuind);

c) Overwegende dat, opdat de vervorming der wettelijke instellingen door de vijand zou verwezenlijkt zijn in de zin van artikel 118bis van het Strafwetboek, het volstaat dat die vervorming aan de vijand te wijten is, d.w.z. door hem bevolen of beaamd is (Dautricourt, Trahison, n° 390); *

Overwegende dat beroeper zelf heeft bekend in de loop van het onderzoek, dat de orde der geneesheren nooit zou zijn tot stand gekomen zonder de druk van de bezetter, dat daarenboven die inmenging van de bezetter niet twijfelachtig is, zoals hoger uiteengezet;

Overwegende dat er om de medewerking aan de vervorming van instellingen strafbaar te maken, het voldoende is dat de misdaad vrijwillig en wetens werd gepleegd, dat het kwaad opzet zelfs vóór 29 Januari 1943 niet vereist is (Hof van Verbreking, 3 Maart 1924, Pas. 1924, I, 231);

Aangezien het besluit van 26 November 1941 in voege is gebleven tot 15 Juli 1942 (datum van het gewijzigde besluit) en beroeper door de instelling van de orde der geneesheren door besluit van 26 November 1941, zich heeft plichtig gemaakt aan inbreuk op artikel 118bis van het Strafwetboek;

Overwegende, dat van het begin af der bezetting de vijand er op stond een staatspolitie op te richten, nl. in de stedelijke agglomeraties, dat hij op 10 Februari 1941 en 25 April 1941 aan het Departement van Binnenlandse Zaken deze wens kenbaar maakte (bundel 8, F1, stuk 8, 2° en 3°);

Overwegende dat de nieuwe-ordepartijen tevens het instellen ener staatspolitie nastreefden, zoals blijkt uit een nota gevonden bij Borginon (B8, F1, stuk 7), en uit de studie opgesteld door Burssens, lid der afdeling bestuurspolitiek van het V.N.V. (B8, F2, stuk 2a);

Overwegende dat beroeper ook aanhanger was van een staatspolitie zoals blijkt uit zijn antwoord op de nota van de Meulenaere in dato 1 Mei 1941 (B8, F1, stuk 8, 4°);

Overwegende, dat zo hij er niet in gelukt is de staatspolitie op te richten, hij toch de centralisatie der politie onder een zelfde leiding en onder een zelfde gezag heeft verwezenlijkt;

Dat om dit doel te bereiken, hij door besluit van 28 Mei 1941 de bevoegdheid inzake werving der politie heeft gewijzigd, met aan de gemeenten de benoemingen van adjunkt-commissarissen te onttrekken om ze aan zijn departement over te maken;

Overwegende dat, zo er aan beroeper geen verwijt kan gemaakt worden, daar waar hij beoogde door het oprichten van politiescholen het wetenschappelijk peil der politie te verhogen, men echter eens te meer moet vaststellen, dat de leiding der scholen grotendeels werd toevertrouwd aan personen die de nieuwe orde aankleefden, zoals te Brugge, Bokrijk en Gent;

Overwegende dat het vaststaat dat de benoemingen van de politie-commissarissen en adjunkt-commissarissen in tal van gevallen gedaan werden met politieke bezorgdheden en dikwijls de adviezen van

de parketten nopens de voorgestelde kandidaten verworpen werden, omdat, zoals het Boulanger schreef, de reden aangewend door de rechterlijke overheden om zekere kandidaturen te bekampen, moet gezocht worden in het feit, dat de rechterlijke overheid de nieuwe orde niet genegen was (B8, F8, stuk 17, K, geval Libiez);

Dat dit geschiedde met medeweten van beroeper, die verschillende van deze voorstellen met zijn korttekening voor goedkeuring heeft getekend;

Overwegende dat de benoemingen in de landelijke politie en deze gedaan met akkoord van beroeper in de boerenwacht, waarvan de inrichting en de leiding toevertrouwd waren aan de N.L.V.C., ook geschieden onder de nieuwe-ordegezinden;

Aangezien de centralisatie van de politie het toezicht van de vijand vergemakkelijkte en het benoemen van nieuwe-ordegezinden in de lijn lag van de politiek van de vijand;

Dat het bestreden vonnis dient bekrachtigd in zoverre het deze tak van de betichting weerhoudt;

Overwegende dat beroeper de 5 Augustus 1941, 41 officieren, komende van Lückenwalde en die aldaar een belijdenis van nationaalsocialisme hadden ondertekend, in de rijkswacht heeft opgenomen, en zelfs de hoogste posten en zeer belangrijke opdrachten aan deze officieren heeft toevertrouwd;

dat beroeper aanwendt dat hij zou onwetend zijn geweest van wat in Lückenwalde was voorgevallen, dat het nochtans vaststaat, dat hij een afgevaardigde naar Marneffe had gestuurd om de aankomende Lückenwalders in zijn naam te begroeten en dat deze afgevaardigde in elk geval de toestand der Lückenwalders kende, daar hij te Marneffe verklaarde aan getuige Willems, dat de persoonlijke invloed van luitenant Verreydt, hoofd van de De Windekring, zou lamgelegd worden;

Overwegende dat beroeper reeds op 29 Augustus 1941 aan generaal Keyaerts schrijft, dat hij betreffende de Lückenwalders een onderzoek heeft ingesteld en dat aan deze officieren niets te verwijten valt (B 9a, F3, K3, stuk 4);

Dat hij hetzelfde stelsel verdedigt in een brief gericht aan secretaris-generaal Plisnier, de 12 September 1941 (zelfde bundel en käft, stuk 5);

Dat hij later in het comité van secretarissen-generaal (7 November 1941) bij zijn zienswijze blijft, dat hieruit moet afgeleid worden, dat Romsée zo men aanneemt dat hij op het ogenblik der terugkomst der Lückenwalders onwetend zou zijn geweest van de geestesgesteldheid dezer officieren, hij hierin toch geen bezwaar zou hebben gevonden, daar hij later met kennis van zaken zijne overtuiging mededeelt, dat dit geen hindernis kan zijn, voor ze in zijn diensten op te nemen, en ze een leidende rol toe te vertrouwen;

Overwegende, dat zo het kan aangenomen worden dat onder de officieren van Lückenwalde er enkele waren die de belijdenis van getrouwheid aan het nationaalsocialisme hebben ondertekend uit zwakte, met het enig doel te kunnen worden gerepatriëerd, het zich opdrong vooraleer ze een dienst toe te vertrouwen, tegenover hen zekere waarborgen te nemen, zoals generaal Keyaerts het voorstelde in zijn schrijven van 3 December 1941 en zoals

sommige secretarissen-generaal het gedaan hebben, namelijk een nieuwe eed van getrouwheid of een belijdenis van afstand doen afleggen;

Dat dit in het departement van Binnenlandse Zaken niet werd gedaan;

Overwegende dat, tengevolge de rijkswacht haar militair karakter na de capitulatie had verloren, zij vanaf September 1941 van het Departement van Binnenlandse Zaken afhangt en dat beroeper zich de bevoegdheden van inspecteur-generaal der rijkswacht toeëigent;

Overwegende dat door zijn besluiten van 26 November 1941, hij de organisatie van de rijkswacht wijzigt, zowel wat betreft de werving die onttrokken wordt aan de Staf, als de verdeling der rijkswacht in Vlaamse en franstalige regimenten met indeling van Brussel in de Vlaamse omschrijving, alsook de recruterende der officieren;

Overwegende dat beroeper het onnodig had geacht, deswege noch de Staf der rijkswacht, noch het Departement van Justitie, noch het comité der secretarissen-generaal te raadplegen;

Overwegende dat de werving gedaan werd weeral in de geest der hernieuwing, zij geschiedde door de A.R.P., die in verbinding stond met V.N.V. en Rex;

Dat het vaststaat dat onder de leden der Vlaamse Wacht werd gerecruteerd voor de rijkswacht;

Overwegende dat de opleiding der kandidaten ook dikwijls aan elementen van de nieuwe orde werd toevertrouwd, dat zo beroeper niet aansprakelijk kan gesteld worden voor de persoonlijke gedragingen van de opleiders, het echter vaststaat, dat in zekere gevallen leraars zich aan politieke drijfverijen schuldig maakten en beroeper nochtans tegen hen niet de minste maatregel trof (geval Dessart-Cambresier, geval commandant Mees);

Overwegende dat hij op 6 Februari 1943 luitenant-kolonel Van Coppenolle, hevige aanhanger van de De Winde-Kring, als korpsoverste der rijkswacht benoemde; overwegende dat hij op 28 Juni 1943 een stafcompagnie inrichtte met als bevelhebber commandant Dekkers, V.N.V.-er, en grotendeels samengesteld uit V.N.V.-ers en Rexisten;

Overwegende dat bedoelde compagnie buiten haar officiële diensten zich bezig hield met bijzondere opdrachten, nl. het opsporen van dienstweigeraars en weerstanders (zie verklaringen De Loof, bundel B, farde F18, K 2, stuk 3, en Verhaert, K3, stuk 4);

Overwegende dat beroeper niet onwetend was van die laakbare bedrijvigheid van de stafcompagnie, daar hij kennis kreeg van de verslagen van commandant Dekkers;

Aangezien het aldus vaststaat, dat ook in de inrichting der rijkswacht de elementen, vereist door artikel 118bis van het Strafwetboek, aanwezig zijn, en dat het niet blijkt dat deze doewijze zou zijn verrechtvaardigd geweest door de moeilijkheden die beroeper zou hebben te bekampen gehad vanwege de bezetter;

Overwegende dat het vaststaat, dat tussen 1941 en 1943 de onderrichtingen, waarbij de volledige medewerking van de Belgische ordediensten geëist werd, ook wanneer het ging om militaire of politieke belangen van de vijand, meermaals door betichte en zijn departement met zijn goedkeuring

aan de bevoegde diensten werd overgemaakt, in strijd met de leiddraad gegeven door het comité van wetgeving;

Overwegende dat, zo beroeper zich verzet heeft tegen de eis van de bezetter, medewerking te verlenen inzake aanhoudingen in uitvoering der ordonnantie van 6 October 1942, die de verplichte arbeid instelde in Duitsland, hij nochtans aan gouverneur Leroy onderrichtingen gaf waarin hij een « soepele » medewerking voorschreef;

Overwegende dat hij op 27 Januari 1943 de rechtstreekse medewerking voorschreef aan de gouverneurs voor de toepassing der ordonnantie van 6 Maart 1942, de verplichte arbeid in België instellend;

Overwegende dat hij door besluit van 10 April 1942 een dienst van toezicht oprichtte met officiële opdracht contrôle uit te voeren op het personeel door gemeentelijke overheden aangesteld voor de bevolkings- en ravitailleringdiensten, alsook op de plaatselijke politie;

Overwegende dat het niet bewezen is, dat beroeper zou kennis hebben gehad van de omstandigheid dat Tilman, die hij aan het hoofd stelde van de dienst van toezicht, en meerdere dezès medewerkers aangesloten waren bij de Duitse S.D.;

Dat het echter vaststaat, dat de dienst van toezicht zijn bevoegdheid te buiten gaande, onderzoeken instelde naar partisanen-organisaties en betichte hiervan op de hoogte was, zowel door de verslagen door het hoofd van deze dienst aan beroeper medegedeeld, als door de geheime fondsen die aan deze dienst werden besteed;

Overwegende dat beroeper in 1944 een sluikblad liet verschijnen, getiteld « Le Moniteur des Assermentés », waarin onder voorwendsel van neutraliteit gepoogd werd, de weerstand tegen de vijand te ontzenuwen en te bestrijden;

Dat zo beroeper onwetend was, dat dit blad, waarvoor hij een krediet van 2.000 frank had toegekend, gedrukt werd op de pers van de Gestapo, hij toch kennis heeft gehad van de inhoud van het blad en heeft moeten vaststellen, dat het een propagandamiddel was, bestemd om de openbare mening te verleiden;

Dat beroeper aldus in werkelijkheid geen onderscheid heeft gemaakt in de bestrijding van het banditisme, tussen de aanslagen van gewoon banditisme en deze die een vaderlands doel hadden, dat met zijn weten zekere diensten (stafcompagnie en dienst van toezicht) de vaderlandse weerstandsorganisaties hebben opgespoord en verontrust (geval Van Oppen, geval Fraiteur);

Overwegende dat beroeper om aan te tonen dat hij door de handhaving der orde de politiek van de vijand niet heeft gediend, aanhaalt dat andere secretarissen-generaal en de rechterlijke overheid eveneens de belangen van de vijand zouden hebben gediend;

Aangezien het Krijgshof in de onmogelijkheid is, bij gebrek aan enige bewijsvoering hierover te beslissen, en het Krijgshof trouwens alleen te oordelen heeft over de bezwaren tegen de beroeper ingebracht;

Aangezien het uit de hierboven beschreven ele-

menten blijkt, dat beroeper door de manier waarop hij de handhaving der orde heeft ingesteld, de belangen en de politiek van de vijand heeft gediend in de voorwaarden voorzien door artikel 118bis van het Strafwetboek;

Aangezien de beroepen van veroordeelde en van het O. M. tegen het vonnis van 12 Juni 1947 van de Krijgsraad te Brussel tijdig zijn en regelmatig naar de vorm zijn aangetekend geweest, en dus ontvankelijk zijn;

Gezien de vonnissen van de Krijgsraad van Brussel in dato 14 Mei 1947 en 20 Mei 1947;

Gezien de beroepen ingelegd :

- 1) tegen het vonnis van 14 Mei 1947 door Romsée in dato 19 Mei 1947 en door het Openbaar Ministerie in dato 21 Mei 1947;
- 2) tegen het vonnis van 20 Mei 1947 door Romsée in dato 27 Mei 1947 en door het Openbaar Ministerie in dato 28 Mei 1947 :

Overwegende dat de Krijgsraad in gemelde vonnissen geen mening nopens de grond van de zaak heeft doen kennen, noch heeft laten vermoeden, dat zulks ook niet beweerd is door appellanten;

Dat gemelde vonnissen slechts voorbereidend zijn en dat het beroep tegen dergelijke vonnissen eerst na de uitspraak ten gronde toegelaten is naar luid artikelen 451 en 452 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, welke ook toepasselijk zijn in strafzaken (zie nl. Pand. Belges, V°, Jugement interlocutoire, préparatoire Matière répressive, n° 3 en 38);

Overwegende dat de beroepen tegen de voorbereidende vonnissen van 14 Mei 1947 en 20 Mei 1947, aangetekend werden vóór het vellen van het vonnis ten gronde in dato 12 Juni 1947;

Dat de beroepers niet besluiten nopens de ontvankelijkheid noch de gegrondheid dezer beroepen;

Dat deze beroepen voorbarig zijn en dienen onontvankelijk verklaard;

Aangezien beroeper door besluiten genomen ter zitting van het Krijgshof in dato 17 Februari 1948 akte vraagt van het neerleggen zijner besluiten en vast te stellen dat appellant uitdrukkelijk verklaart enkel voor het Hof te verschijnen en er zijn verdediging voor te brengen onder voorbehoud van zijn recht ten gepaste tijde en waar het zou behoren, de nietigheid op te werpen van alle procedure die in zijn zaak zou gebeurd zijn en nog zou gebeuren na 5 Mei 1947, datum waarop voor het Hof van Verbreking werd beslist over de voorziening in verbreking ingesteld door appellant op 11 Maart 1947 en waarvan hij door regelmatige akte van 23 April 1947 had verklaard te verzaken. Dat akte van dit voorbehoud dient verleend;

Aangezien beroeper bij besluiten genomen de 7 Mei 1948 voor het Krijgshof, akte vraagt van zijn voorbehoud wegens het feit, dat ondanks zijn verzoek, op het zittingblad de verklaringen der getuigen die voor het Hof verschenen zijn, niet zijn geacteerd geworden;

Overwegende dat in tegenstelling met de beweringen van beroeper, de verklaringen van die getuigen werden geacteerd die het Hof oordeelde op het zittingblad te moeten acteren;

Aangezien het bestreden vonnis beveelt dat de

processen-verbaal betrekking hebbende op de getuigenis afgelegd door de gewezen Verwaltungschef Reeder, sinds diens terugkeer in België uit de bundels dienen verwijderd te worden;

Aangezien deze getuigenissen afgelegd zijn geweest in handen van een bevoegd magistraat, in de vormen door de wet bepaald, dat deze processen-verbaal aldus tot het onderzoek behoren en er geen redenen bestaan om ze uit de bundel der rechtspleging te verwijderen; dat het echter aan het Krijgshof behoort, te oordelen of van deze verklaringen rekening dient te worden gehouden om haar overtuiging te vormen. Dat het Krijgshof van oordeel is, dat, om de reden in het bestreden vonnis aangehaald, er geen rekening van deze verklaringen dient te worden gehouden;

Aangezien de feiten ten laste gelegd van beroeper, en door de eerste rechter als bewezen verklaard, door het onderzoek voor het Krijgshof gedaan, bewezen zijn gebleven, behalve het feit van het oprichten van het commissariaat-generaal van lichamelijke opvoeding en de sport, tak der beschuldiging door de eerste rechter weerhouden;

Dat het inderdaad niet bewezen is voor dit feit, dat veroordeelde, persoonlijk, met kwaad opzet dien-aangaande zou hebben gehandeld;

Aangezien er samenloop bestaat van misdaden, en bij toepassing van artikel 62 van het Strafwetboek een enkele straf en wel de zwaarste dient toegepast;

Aangezien er ten voordele van betichte verzachtende omstandigheden bestaan, spruitende uit de feiten dat hij zich van de taak van lid van de Commissie van Repatriëring op voorbeeldige wijze heeft gekweten, dat hij de grote invloed die hij bezat bij de bezetter, ten dienste heeft gesteld van een groot aantal landgenoten door de vijand veroordeeld of in moeilijkheden gebracht, dat hij daadwerkelijk heeft medegeholpen om de kindersterfte te bestrijden, dat hij zich bekommerde om onze krijgsgevangenen, en zijn hulp heeft verstrekt om de Joden te beschermen;

Overwegende dat de eerste rechter een te strenge toepassing der wet heeft gedaan;

Wat betreft de eis der burgerlijke partij :

Aangezien de eis der burgerlijke partij ontvanke-lijk is, en dat de Belgische Staat een billijke vergoeding zal vinden in de som ex aequo et bono hierna vastgesteld;

Om deze redenen :

(.....)

Verklaart de beroepen van Romsée voornoemd en van het Openbaar Minisietrie tegen de tussenvonnissen van 14 Mei 1947 en 20 Mei 1947 voorbarig en aldus onontvankelijk;

Verleent akte aan beroeper van het neerleggen zijner besluiten van 17 Februari 1948 en stelt vast dat appellant uitdrukkelijk verklaart enkel voor het Hof te verschijnen en er zijn verdediging voor te brengen onder voorbehoud van zijn recht te gepaste tijde en waar het kan behoren de nietigheid op te werpen van alle procedure die in zijn zaak zou gebeurd zijn en nog zou gebeuren na 5 Mei 1947, datum waarop voor het Hof van Verbreking werd

beslist over de voorziening in verbreking ingesteld door appellant op 11 Maart 1947 en waarvan hij door regelmatige akte van 23 April 1947 had verklaard te verzaken;

Zegt dat er geen redenen bestaan om akte te verlenen aan beroeper van zijn voorbehoud betreffende het niet acteren der getuigenissen ter zitting gehoord, in de termen in zijn besluiten bevat;

Doet het bestreden vonnis te niet in zover het beveelt, dat de processen-verbaal van onderhoor van de gewezen Verwaltungschef Reeder, afgelegd na zijn terugkomst in België, uit de bundel zullen verwijderd worden, en wijzigende deswege, beveelt dat deze stukken bij de bundel zullen gevoegd blijven; verklaart echter dat het Krijgshof geen rekening houdt met deze verklaringen in de beoordeling der feiten ten laste van beroeper gelegd;

Bevestigt het bestreden vonnis, dat hem plichtig verklaart aan de feiten hem ten laste gelegd, behalve voor wat de tak der beschuldiging tegen hem door het eerste vonnis weerhouden betreffende het oprichten van het Algemeen Commissariaat van Lichamelijke Opvoeding en de Sport en wijzigende, spreekt hem deswege vrij;

Doet het bestreden vonnis te niet in zoverre het betichte veroordeelt tot levenslange hechtenis;

Wijzigende desaangaande, veroordeelt Romsée Ghislain Marie Lambert, Gerardus tot twintig jaar buitengewone hechtenis;

Doet het bestreden vonnis te niet in zoverre het zegt, dat onderhavig vonnis bij uittreksel zal gedrukt en aangeplakt worden te Brussel;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige; (.....)

Wat betreft de eis der burgerlijke partij :

Doet het bestreden vonnis te niet in zoverre het Romsée, voornoemd, veroordeelt om te betalen ten titel van schadevergoeding aan de Belgische Staat de som van 25.000.000 frank, en wijzigende desaangaande, veroordeelt hem te betalen ten titel van schadevergoeding aan de burgerlijke partij, de Belgische Staat, de som van 10.000.000 frank;

Verwijst betichte in de kosten van beroep door de burgerlijke partij gedaan, kosten belopende tot op heden tot niets.

Bevestigt het overige van het bestreden vonnis.

NOOT : De publicatie van het bovenstaand arrest geschiedt op verzoek van talrijke lezers. De samenvatting ervan is praktisch niet doenlijk zoals bij de lezing ervan duidelijk zal blijken. Indien desondanks een samenvatting gegeven wordt is zij uitsluitend op te vatten als een rubricering van de bijzonderste punten der telastlegging en der beslissingen daarop van het militair gerechtshof. Dat het oordeel van het Hof niet altijd volledig is weergegeven volgt uit de omstandigheid, dat allerlei feiten naast elkaar zijn gesteld zonder dat uit te maken is of een bepaald feit of het geheel der feiten als een strafbaar bestanddeel werd aangezien.

De aan het arrest voorafgaande dagvaarding (die niet anders vermeldt dan de tekst van art. 118bis S.W.) alsmede teksten van de vroegere beslissingen (die in het R.W. van 22 Juni 1947 zijn afgedrukt) werden weggelaten.

In het R.W. van 22 Juni 1947 (10de jaargang, nr 39) zijn de verschillende vonnissen, alsmede de conclusies van de verdediging in eerste aanleg volledig gepubliceerd. Het cassatie-arrest van 5 Mei 1947, waarover in bovenstaande beslissing sprake is, werd opgenomen in het R.W. van 11 Jan. 1948, nr 17, kol. 542.

Tegen het gepubliceerd arrest werd cassatie aangetekend.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer — 1 April 1947.

Voorzitter : M. Rubbrecht.
O.M. : M. Terlinden.**Misbruik van recht. — Beslag op onroerende goederen ter voldoening van een geringe schuld.**

De schuldeiser maakt misbruik van zijn recht, wanneer hij de tenuitvoerlegging van een vonnis nastreeft op een wijze die, zonder noodzakelijkheid voor de schuldenaar zware schade oplevert. Dit is het geval, wanneer executoriaal beslag op onroerende goederen gelegd wordt ter voldoening van een schuld van 194 frs. vermeerderd met de gerechtskosten, dan wanneer hetzelfde resultaat door een beslag op roerende goederen kon bereikt worden.

Onderlinge hulpkas van de staat voor kindertoeslagen
t/ Willems, Alfons.

Overwegende dat verweerder, hoewel behoorlijk gedagvaard, niet verschijnt;

Overwegende dat de vordering er toe strekt geldig en van waarde te horen verklaren het beslag op onroerende goederen, behorende aan verweerder, gelegd bij exploit van deurwaarder C. De Ruyter, te Aarschot, d.d. 4 Februari 1947, krachtens vonnis bij verstek verleend door de Vrederichter van het kanton Aarschot, op 6 Juli 1946, waarbij verweerder veroordeeld wordt tot betaling ener hoofdsom van 194 frank met de rechterlijke interest en de proceskosten, begroot op 50 frank;

Overwegende dat ter uitvoering van voormelde schuldvordering eiseres beslag legt op het woonhuis van verweerder met aanhorigheden en grond, groot 2 aren; dat zij niet bewijst, vooraleer tot deze uiterste uitvoeringsmaatregel over te gaan, gepoogd te hebben door andere en minder ingrijpende middelen, b.v. door beslag op roerende goederen, haar recht te verkrijgen;

Overwegende dat, waar de wet aan de schuldeisers verschillende wegen toelaat om het hun verschuldigde te innen, het hun in beginsel vrijstaat de ene weg boven de andere te verkiezen, doch dat zij hun recht overschrijden met een middel van uitvoering te kiezen dat voor de tegenpartij zware schade betekent, wanneer het niet vaststaat dat de andere middelen die ter beschikking staan, vruchteloos werden aangewend; dat ter zake eiseres door een beslag op roerende goederen het geringe bedrag van 194 frank met de bijhorigheden gemakkelijk had kunnen innen; dat de huidige vordering « hic et nunc » voorkomt als een misbruik van recht en strijdig is met de billijkheid die het recht in zijn toepassing moet beheersen;

Om deze redenen :

Gehoord het eensluidend advies van de heer Terlinden, substituut Procureur des Konings;

Alle andere besluiten verwerpende;

Verleent de Rechtbank verstek tegen verweerder, bij gebrek aan verschijning, en wijst eiseres af van haar vordering met veroordeling in de proceskosten.

BALIELEVEN**VLAAMS RECHTSGENOOTSCHAP TE LEUVEN. — DE TOESTAND DER JONGE ADVOCATEN IN 1948. — VOORDRACHT VAN PROF. E. VAN DIEVOET**

Op Zondag, 20 Juni 1948 te 10.30 u. greep in de Gerechtszaal van het Vlaams Rechtsgenootschap te Leuven de jaarlijkse algemene vergadering plaats, waarvan het voorzitterschap met een kenschetsende gemoedelijkheid waargenomen werd door de hr. X. Bijvoet, Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt. Zeer talrijke magistraten en advocaten der verschillende balie's van het Vlaamse land hadden er aan gehouden deze vergadering bij te wonen.

Prof. F. Collin, Voorzitter van het Vlaams Rechtsgenootschap, behandelde enkele aangelegenheden, die vooral het Vlaams Rechtsgenootschap als dusdanig aanbelangden. De fundamentele bespreking had als voorwerp de toestand der jonge advocaten in 1948. Prof. E. van Dievoet, Ere-voorzitter van het Vlaams Rechtsgenootschap, leidde het debat in door middel ener uiterst objectieve en gedocumenteerde uiteenzetting, die met de grootste aandacht door het auditorium gevolgd werd.

Aan de hand ener uitvoerige reeks van statistieken toonde Prof. E. Van Dievoet aan, dat het aantal rechtsgedingen sedert 1913 in belangrijke mate vermeerderd is. Tevens werd door middel van uitvoerige statistieken bewezen, dat het aantal advocaten sedert 1913 niet in dezelfde mate gestegen is. De vergelijking van deze beide statistische gegevens zou doen besluiten, dat er op het huidig ogenblik niet kan gesproken worden over het bestaan ener crisis aan de balie.

Desondanks valt het niet te loochenen, dat de toestand der jonge advocaten in 1948 eerder zeer ongelukkig kan genoemd worden. Gedurende de stagejaren en zelfs nog meerdere jaren daarna, is doorgaans de jonge advocaat niet bij machte in zijn onderhoud te voorzien. Met eigen middelen kan hij geen gezin stichten noch onderhouden. De advocatuur geldt als een late vrucht. Voor de jonge advocaten in 1948 heerst dus wel degelijk een zeer acute crisis gezien de bijzondere hoge levensduurte.

Naar de mening van prof. E. van Dievoet ligt de oorzaak van die toestand in het feit, dat de gerechtszaken zich gemeenlijk concentreren in de reeds gekende en grote advocatenstudies. Dit feit verklaart zich door de overweging, dat de klienteel steeds een advocaat opzoekt, die in haar ogen een zekere faam verworven heeft en aan wien de ervaring en de praktijk niet meer vreemd zijn. Psychologisch is die toestand zeer goed te begrijpen en verklaart meteen de werkloosheid der jonge advocaten.

Prof. E. van Dievoet heeft dan de hulpmiddelen onderzocht, waardoor de toestand der jonge advocaten zou kunnen verbeterd worden. Zijn suggesties zullen door het Bestuur van het Vlaams Rechtsgenootschap nader bestudeerd worden in overleg met de leden en dan aanleiding geven tot een definitief besluit, waaraan te gepaster tijde de vereiste ruchtbaarheid zal gegeven worden. We willen thans reeds even de suggesties van Prof. E. van Dievoet beknopt resumeren.

Allereerst meent prof. E. van Dievoet, dat aan de jonge advocaat, die een pro deo-zaak dient te behandelen, stellig een vergoeding kan toegekend worden. Dit systeem lijkt des te meer aanbevelenswaardig, wijl de wet op de kosteloze rechtspleging zelf het systeem van de gedeeltelijke pro deo ingevoerd heeft ten behoeve der personen, die niet helemaal onvermogen

zijn en alzo ten dele in de betaling der gerechtskosten, die hun zaak vereist, moeten tussen komen.

Geldt het een gedeeltelijke pro deo, dan zou de Tuchtraad der advocatenorde het bedrag dienen te bepalen, dat aan de jonge advocaat door de pro-deist als ereloon moet betaald worden. Gaat het om een algehele pro deo, dan zou het ereloon door de Tuchtraad der advocatenorde moeten bepaald en betaald worden door toedoen van geldelijke middelen, die van overheidswege zouden dienen ter beschikking te worden gesteld van de onderscheidene balies. De jonge advocaten nemen dan immers een taak van algemeen belang waar.

Vervolgens is prof. E. Van Dievoet de mening toegedaan, dat tijdens de stage de jonge advocaten de toelating zouden moeten kunnen bekomen om een deel van hun tijd te besteden aan het waarnemen ener gehonoreerde functie op een notariskantoor, op een bank- of verzekeringsinstelling, op een registratie- of belastingbureel en zelfs in handels- of industriële instellingen. Alzo zou de jonge advocaat zijn pecuniaire toestand kunnen verbeteren en meteen zijn kennissen kunnen uitbreiden.

Deze suggestie van Prof. E. Van Dievoet is zeer nieuw en ze schijnt op het eerste zicht volkomen tegenstrijdig te zijn met het traditioneel beginsel nopens de zelfstandigheid van de advocaat. Een gehonoreerde functie betekent geen loondienst, voert prof. E. Van Dievoet aan. Alleszins wachten we met spanning het resultaat af van het onderzoek, dat de aangestelde commissie doen zal in verband met het baanbrekend en wellicht zeer realistisch voorstel van de zeer geachte hoogleraar.

Ten slotte heeft prof. E. Van Dievoet met kracht de idee verdedigd, dat de associatie met de medewerking van jonge advocaten zich ten zeerste opdringt. Deze associatie is niet alleen bedoeld om de belangen der jonge advocaten te bevorderen. Ze is eveneens van aard om het werkterrein te redden en in stand te houden, waarop de advocaten thans hun activiteit nog ontplooiën. Zulks zal alleen maar kunnen geschieden, zo de advocaten het stelsel invoeren ener doelmatige specialisatie bij de uitoefening van hun beroep.

We stellen thans immers vast, dat het onmogelijk is voldoende op de hoogte te blijven van de sociale wetgeving, van de fiscale reglementeringen, zelfs van het vennootschappenrecht. Die activiteitsdomeinen zullen aan de tussenkomst der advocaten volkomen gaan ontsnappen ten voordele van zaakwaarnemers, beroepsgroeperingen, fiduciaire's en belastingconsulenten, zo de advocaten er niet meer hun aandacht aan besteden: dit kunnen ze alleen als ze zich associëren en alzo oordeelkundig specialiseren.

Deze zeer gedocumenteerde voordracht, die een verdiend langdurig applaus mocht in ontvangst nemen, kon spijtig genoeg slechts tot een beperkte bespreking aanleiding geven. De deelnemers der vergadering wachten daarom met spanning naar het resultaat der commissie die de voorstellen van prof. E. van Dievoet zal onderzoeken en een concrete resolutievorm zal geven.

Raymond JACOBS.

MEDEDEELINGEN

CONGRES VAN DE « SOCIÉTÉ D'HISTOIRE DU DROIT » TE BAZEL VAN 10 TOT 12 JUNI 1948

Van 10 tot 12 Juni jl. werd te Bazel het jaarlijks congres gehouden van de Parijse « Société d'Histoire du Droit ». De professoren Simonius en Scherrer van de rechtsfaculteit te Bazel, die de organisatie ervan op zich genomen hadden, hebben er voor gezorgd dat deze samenkomst van ongeveer 75 West-Europese rechtshistorici in de stad der humanisten — waar Erasmus begraven ligt — uitgegroeid is tot een waar succes. De Belgische afvaardiging, geleid door prof. F. De Visscher (Rome-Leuven), bestond uit prof. E. Lousse (Leuven), prof. J. Gilissen (Brussel), prof. J. Dhondt (Gent), E. P. Joset, s.j. (Namen) en Dr L. Th. Maes (Antwerpen).

Voorgezeten door professor P. Petot (Parijs), werd het congres op 10 Juni geopend met een toespraak van professor J. Stachelin, rector der universiteit te Bazel. Daarop volgden belangrijke mededelingen over onderwerpen van romeins en middeleeuws gewoonterecht door prof. F. Ebrard (Bazel), prof. F. Senn (Nancy), prof. J. Dhondt (Gent), Mr Jean de Pange (Parijs), E. P. Joset (Namen), prof. G. Nogra (Perugia), prof. F. de Visscher (Rome-Leuven), prof. Ph. Meylan (Lausanne), Mr B. Eliachevitch (Petrograd-Parijs), prof. J. Yver (Caen), prof. R. Grand (Parijs), prof. K. Menli (Bazel), prof. H. Oppikofer (Zurich) en Arrangio-Ruiz (Rome).

Naast dit ernstige gedeelte werden onder deskundig geleide bezoeken gebracht aan het rijke Staatsarchief, het interessante Nationalmuseum en het prachtige Museum van Schone Kunsten. Banketten werden aangeboden door verschillende professoren, door de Rechtsfaculteit van Bazel en door de « Landamman » van Solothurn, terwijl recepties gegeven werden door de heer Iselin, een maecenas uit Bazel, in zijn prachtige patriciërswoning aan de Rijn, door de Gouverneur van het Kanton Bazel op het XVIe eeuwse Rathaus en door de bisschop van Bazel-Lugano in zijn paleis te Solothurn.

Naar verluid zal het volgend congres in 1949 plaats vinden te Montpellier.

L.Th.M.

ACADEMIE DE DROIT INTERNATIONAL TE DEN HAAG

De académie de droit international te Den Haag heeft voor de e.k. maanden Juli en Augustus opnieuw lessen ingericht, waaraan kosteloos kan worden deelgenomen. Het secretariaat van de Académie is gevestigd in het Vredespaleis te Den Haag, bij wie men zich voor deelneming kan opgeven, onder vermelding van naam en voornamen, nationaliteit, beroep en adres.

De lessen van de heren Yuen-Li-Liang, Keeton, Whitton, Fitzmaurice, Reut-Nicolussi worden in het Engels gegeven.

Développement historique du droit international.

Le droit de la guerre dans l'œuvre des capitaines du XVIIe siècle. (5 leçons).

M. le bâtonnier A. Gardot.

Les 26, 27, 28, 29, 30 juillet à 11 h. 40.

La révolution de 1848 et le Droit international.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

(5 leçons). M. Paul Bastid. Membre de l'Institut de France; Ancien Ministre.

Les 12, 13, 14, 15 et 16 juillet à 11 h. 40.

Principes du droit international public.

La règle de droit international (5 leçons). M. G. Salvio, Professeur à la Faculté de Droit de l'Université de Florence. Membre de l'Institut de Droit international.

Les 4, 5, 6, 9, 10 Août à 11 h. 40.

Problèmes de la codification et du développement de Droit international (5 leçons). M. le Dr Yuen-Li-Liang, Directeur de la Division pour le Développement et la Codification du Droit international au Secrétariat de l'O.N.U.

Les 2, 3, 4, 5, 6 Août à 10 h. 30.

L'extraterritorialité en Droit international et en Droit comparé (5 leçons). M.G.W. Keeton, Doyen de la Faculté de Droit de l'Université College de Londres.

Les 12, 13, 14, 15, 16 juillet à 9 h. 20.

Problèmes choisis de Droit international. (5 leçons). M. L. Gajzago. Professeur de Droit international à l'Université Pierre Pazmani, Budapest.

Les 19, 20, 21, 22, 23 juillet à 11 h. 40.

La représentation en Droit international. (5 leçons). M. A. P. Sereni, Professeur à l'Université de Ferrare.

Les 26, 27, 28, 29, 30 juillet à 10 h. 30.

Les aspects juridiques de la propagande. (5 leçons). M. J. B. Whitton, Professeur à Princeton University.

Les 26, 27, 28, 29, 30 juillet à 9 h. 20.

Droit international privé.

Les tendances doctrinales actuelles en Droit international privé (5 leçons). M. J. Yanguas Messia, Membre de l'Institut de Droit international; ancien Ministre des affaires étrangères d'Espagne; professeur à l'Université de Madrid.

Les 19, 20, 21, 22, 23 juillet à 9 h. 20.

Les conflits d'autorités en Droit international privé. (5 leçons). M. J. P. Niboyet, professeur à la Faculté de Droit de l'Université de Paris; Membre de l'Institut de Droit international.

Les 19, 20, 21, 22, 23 juillet à 10 h. 30.

Droit administratif, économique et financier.

Les accords de Bretton-Woods et les institutions qui en sont issues. (5 leçons). M. C. Gutt, Ancien Ministre des Finances en Belgique; Directeur du Fonds monétaire et de la Banque internationale de reconstruction.

Les 9, 10, 11, 12, 13 août, à 9 h. 20.

Organisation internationale.

Le principe majoritaire dans les organisations internationales. (5 leçons). M. le Baron B. Nolde, Ancien Professeur à l'Université de Pétersbourg; Ancien Président de l'Institut de Droit international.

Les 12, 13, 14, 15, 16 juillet à 10 h. 30.

Les clauses juridiques des traités de paix (5 leçons). M. G. G. Fitzmaurice, Legal adviser du Foreign Office.

Les 2, 3, 4, 5, 6 août à 9 h. 20.

Les personnes déplacées et le Droit international. (5 leçons). M. E. Reut-Nicolussi, professeur à l'Université d'Innsbruck.

Les 9, 10, 11, 12, 13 août à 10 h. 30.

ALGEMENE BEGINSELEN BETREFFENDE HET ADMINISTRATIEF RECHT

In 1939 werd in Nederland een « Vereniging voor Administratief Recht » opgericht, ten doel hebbend de beoefening en de bevordering van de opbouw van het administratief recht. Lid kunnen zijn, personen, wier belangstelling uitgaat naar de wetenschappelijke beoefening van het administratief recht, en die op voorstel van tenminste één lid door het bestuur worden aangenomen.

Ondanks haar korte bestaansduur heeft de Vereniging, onder voorzitterschap van Prof. Mr. C. W. De Vries, reeds heel wat gepresteerd zoals blijkt uit de interessante « Geschriften van de Vereniging voor Administratief Recht », uitgegeven bij de uitgeverij Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem.

Regelmatig komt zij in algemene vergadering bijeen, waarop dan een administratiefrechtelijk onderwerp uitvoerig door minstens twee prae-adviseurs wordt behandeld. De laatste vergadering heeft nu plaats gehad te Utrecht op 28 Mei jl. Op de dagorde stond de vraag, of de behoefte bestaat aan een wet, houdende algemene beginselen betreffende het administratief recht en zo ja, welke onderwerpen hierbij geregeld zouden moeten worden. Prae-adviezen werden uitgebracht door Prof. Dr G. A. Van Poelje, Prof. Dr A. M. Donner, alsmede door de Brusselse hoogleraar Jules Lespes.

Deze prae-adviezen zijn verschenen als nr XV van de reeks « Geschriften van de vereniging voor administratief recht. »

THE LAW QUARTERLY REVIEW

Een lezer vraagt ons inlichtingen over het bovengenaamde Engelse tijdschrift. Daar deze inlichtingen misschien nog andere abonné's kunnen interesseren, laten wij ze hier volgen.

The Law Quarterly Review is, zoals de titel het aanduidt, een viermaandelijks tijdschrift dat zijn 64ste jaargang is ingegaan. Het wordt uitgegeven door de bekende Londense uitgeverij Stevens en Sons Limited en het jaarabonnement kost een pond en vijf schillingen. De hoofdredactie wordt waargenomen door A. L. Goodhart, hoogleraar aan de universiteit te Oxford.

Het tijdschrift staat op een zeer hoog peil en brengt in elk nummer enkele belangrijke artikelen en talrijke boekrecensies terwijl de rechtspraak kritisch en overzichtelijk in talrijke noten wordt besproken. In de nummers van Januari en April 1948 zijn als bijdragen opgenomen: Prof. P. H. Winfield, Equity and Quasi-contract; H. W. R. Wade, What is a Licence?; Walter Ullmann, The delictal responsibility of medieval corporations; Prof. H. Lauterpacht, The subject of the Law of nations; C. K. Allen, Motoring offences and penalties; H. J. Hanbury, Frauds on a power-an opportunity for stocktaking; N. S. March, The Severance of illegality in contract; Jasper Ridley, Refusal of sexual intercourse and the law of desertion; J. H. C. Morris, Renvoi.

Voor de kennis en het volgen van het Engelse rechtsleven is The Law Quarterly Review onmisbaar.

D.W.

Overzicht der Rechtsliteratuur

België

- BERNY et PETIT, *Éléments de législation sociale*. Bruxelles, Edit. d'Avenir, 1948, 128 p..
- BENDER, O.P., Prof. Dr L., *Het Recht*. Rechtsphilosophische verhandelingen voor juristen en andere ontwikkelde personen. Antwerpen, Uitgeverij N. V. Standaard-Boekhandel, 317 blz.
- DEMAIN, *Principes du Droit des Sociétés*. Bruxelles, Edit. L'Avenir, 1948, 144 p..
- DORHOUT-MEES, Prof. Mr. T. J., *Het Verzekeringsrecht in België en Nederland*. Antwerpen, De Sikkell, 100 blz. (Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, nr 30.)
- HAIDANT, Paul, *Précis de législation industrielle et sociale*. Liège, Vaillant-Carmanne, S.A., 1948, 300 p..
- KLUYSKENS, A., *De Verbintenissen*. Vijfde druk. (Beginselen van Burgerlijk Recht. Eerste deel.) Antwerpen, Standaard-Boekhandel, 1948, 656 blz.. (Reeds besproken in R.W.)
- PETIT, *Éléments de droit fiscal*. Bruxelles, Editions L'Avenir, 1947, 92 p..
- Procédure Pénale*, sous la direction de S. Sasserath, T. II, vol. I. Bruxelles, F. Larclier, 1948, 575 p.. (Reeds besproken in R.W.)
- THIRAN, G. L., *Traité de procédure en matière de dommages de guerre*. Bruxelles, F. Larclier, 1948.
- VAN BOGAERT, Dr E. R. C., *Het rechtsmisbruik in het Volkenrecht*. Antwerpen, De Sikkell, 128 blz.. (Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, nr 32.)
- VAN GANSBEKE, *Comptabilité des Sociétés*. Bruxelles, Edit. L'Avenir, 1947, 172 p..
- VERDENIUS-DE JONG SAAKES, E. J., *Wangedrag van de biele Minderjarigen*. (Deel I van studies over wangedrag en straf onder redactie van Prof. Mr. M. P. Vry.) Antwerpen, De Sikkell, 264 blz..

Nederland

- GELDER, Dr H. A. Enno van, *Vrijheid en onvrijheid in de republiek*. Geschiedenis der vrijheid van drukpers en godsdienst van 1572 tot 1798. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon. Dl. I, van 1572 tot 1619. 269 blz..
- GIDS betreffende Nederlandse literatuur en jurisprudentie in zake gemeentebeheer en -administratie over het jaar 1947 (tweede halfjaar). Uitgegeven vanwege de Vereen. van Nederl. gemeenten. Bewerkt door P. Noordenbos en M. L. van Putten. Alphen a.d. Rijn, N. Samsom, X, 259 blz..
- GROOTH, Prof. Mr. G. de, *De rechtsleer der rekening-courant en de compensatie*. Een kritisch-dogmatische, rechtsvergelijkende studie. Leiden, Universitaire Pers, 472 blz..
- POELHEKKE, Dr J. J., *De vrede van Munster*. 's-Gravenhage, Mart. Nyhoff, XII, 573 blz..
- POELJÉ, Prof. Dr G. A. van, Prof. Dr A. M. DONNER en Prof. Dr J. LESPES, *Codificatie van de algemene beginselen betreffende het administratief recht*. Prae-adviezen voor de algemene vergadering op 28 Mei 1948. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon, 75 blz.. (Geschriften van de Vereniging voor administratief recht, nr 15.)
- RICHTLIJNEN voor de herziening van het burgerlijk procesrecht en de rechterlijke organisatie. 's-Gravenhage, Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf, 40 blz..
- SOEST, Mr A. J. van en J. B. J. PEETERS, *Inkomstenvermogens- en vennootschapsbelasting*. 5e herz. druk. Arnhem, S. Gouda Quint-D. De Brouwer & Zoon, VII, 294 blz..
- STRAATMAN, St., *Hoofdzaken uit de staatsinrichting en sociale wetgeving*. Zutphen, W. J. Thieme en Cie, 110 blz.
- TELDERS, Prof. Mr. B. M., *Verzamelde geschriften*. 's-Gravenhage, Mart. Nyhoff, Dl. 2, 306 blz..
- VERSLAG van de algemene vergadering gehouden te Utrecht op Zaterdag, 13 December 1947. 's-Gravenhage, Mart. Nyhoff, XII, 86 blz.. (Vereniging voor de staatshuishoudkunde en de statistiek.)
- WEMPE, A. A., *Belastingrecht voor het examen, moderne bedrijfsadministratie en het staatspraktijkdiploma*. Purmerend, J. Muusses, 202 blz..
- WINK, Th., *Auteursrecht in Nederland*. Auteurswet 1912. Conventie van Bern. Reglement voor het vertalingsrecht. 3e druk. Amsterdam, Vereniging ter bevordering van de belangen des Boekhandels (Centraal Boekhuis), 66 blz..
- WINTERINK, J. C., *Het uitgeversbedrijf*. 4e druk. Amsterdam. Vereniging ter bevordering van de belangen des

- Boekhandels (Centraal Boekhuis), 102 blz., geill..
- WYBENGA, P., *Decentralisatie*. Een recht en een noodzakelijkheid. Geschreven op verzoek van de Ried fan de Fryske Biweging. Franekker, T. Wever, 128 blz..
- ZEEGERS, Mr. Dr A., *Socialisatie*. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam. W. ten Have, VIII, 293 blz..
- ZEVENBERGEN, Prof. Mr. Chr., *Teksten ten gebruike bij de studie van het Romeinsche recht*. Verzameld. Utrecht, H. de Vroede, 121 blz..

Frankrijk

- BASTID, Paul, *L'Avènement du suffrage universel*. Paris, Presses universitaires de France, 1948, 76 p.. (Collection du Centenaire de la Révolution de 1848.)
- BURDEAU, Georges, *Manuel de droit public*. Les libertés publiques, les droits sociaux. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1948, 360 p..
- DAVID, René, GUTTERIDGE, Harold C. et WORTLEY, Ben A., *Introduction à l'étude du droit privé de l'Angleterre*, par René David. Avec la collaboration de H. C. Gutteridge et de B. A. Wortley. Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1948, 480 p.. (Institut de droit comparé de l'Université de Paris. Les systèmes de droit contemporains. I.)
- DELBEZ, Louis, *Manuel de droit international public avec les textes fondamentaux: pacte de la S.D.N., Charte de l'O.N.U., statut de la Cour*. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1948, 352 p..
- FOIGNET, René, *Manuel élémentaire de droit criminel, à l'usage des étudiants en droit du 2e année*. 14e édition. Paris, Rousseau, 1948, 464 p., tableaux. (Nouvelle collection Foignet.)
- GOVARE, J. P., *La coopération interalliée pour les transports maritimes*. (Communication faite à l'Académie de marine le 13 décembre 1946.) Nogent-le-Rotrou, 1947, 14 p..
- JOUSSAIN, André, *Les Rapports de l'économie et de la morale*. Paris, Editions Sedif, 1948, 87 p..
- LAUFENBURGER, Henry, *Les finances de 1939 à 1945. I. La France*. Paris, Librairie de Médecis, 1947, 187 p., addendum. (Collection d'Histoire financière publié sous la direction de H. Laufenburger.)
- LAUFENBURGER, Henry, *Traité d'économie et de législation financières, dette publique et richesse privée*. 3e édition. Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1948, VII, 267 p..
- LUNG, abbé Nicolas, *Le droit public de l'Église dans ses relations avec les États*. Préface de M. l'abbé Andrieu-Guitrancourt. Paris, Procure générale du clergé, 1948, 343 p..
- MARCHAL, André, *Economie politique et technique statistique*. 3e édition. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1948, 340 p..
- MELANGES juridiques de l'Université L'Aurore. Tome I. Tientsin, Hautes Etudes. Shanghai, Université l'Aurore; Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1948, 399 p.. (Le droit chinois moderne.)
- PARISOT, Leon, *Manuel-formulaire théorique et pratique des sociétés commerciales*. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1948, 310 p..
- PLANIOL, Marcel, RIPERT, Georges, et BOULANGER, Jean, *Traité élémentaire de droit civil, de Marcel Planiol*. Revu et complété par Georges Ripert avec le concours de Jean Boulanger. 3e édition. Tome I. Principes généraux, personnes, biens. Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1948, XV-1299 p..
- Traité de droit canonique*, publié sous la direction de Raoul Naz, Tome Ier, Livres 1 et 2. Introduction, règles générales, des personnes, par R. Naz, C. de Clercq, G. LeFebvre, H. Durand, F. Claeys, Bouaert, E. Jombart. Paris, Letouzey et Ané, 1948, 780 p..

TJDSCHRIFTEN

- Nederlands Juristenblad. — Afl. 25 van 19 Juni 1948.
- Prof. J. C. Van Oven, *Standaardcontracten*. — Prof. Mr. J. M. Van Bemmelen, *Verbeurdverklaring, vernietiging en onbruikbaarmaking*. — Mr. J. Moolenburgh, *Drukfout in «Fruin»*. — Mr. J. De Vrieze, *Boven f 1000*. — *Schriftelijk bewijs gewenst?* — Mr. A. Broches, *De Engelse vertaling van het woord «directeur»*. — Th. J. Van der Heyden, *Rechtspraak van de Administratie*. — Mr. J. H. Groen, *Efficiency en wetgeving*. — Mr. J. J. Mager, *Vrouwelijke kinderrechtshouders*.